

5. У балці Хортицька популяція *Ulmus laevis* через надмірне тривале рекреаційне навантаження зникла, а через малу представленість особин *U. carpinifolia* їх сукупність не можна назвати популяцією.
6. Зникненню ценопопуляції *Ulmus laevis* із балки Хортицька могло сприяти також пересихання русла струмка в тальвезі балки.

Література

1. Травлев А.П. Байрачные леса бывшей порожистой части Днепра – составная часть экологической сети юга Украины / А.П. Травлев, Н.А. Белова, А.В. Боговин, А.А. Дубина // Экология та ноосферологія : Міжнар. наук. журнал. – 2005. – Т. 16, № 3-4. – С. 75-94.
2. Бельгард А.Л. Лесная растительность юго-востока УССР / А.Л. Бельгард. – К. : Изд-во КГУ, 1950. – 264 с.
3. Чистякова А.А. Популяционная структура буковых лесов Карпат и возможности ее оптимизации / А.А. Чистякова, В.И. Парпан // Экология популяций : сб. науч. тр. – М. : Изд-во "Наука", 1991. – С. 198-218.
4. Чистякова А.А. Возрастные аспекты популяций деревьев как показатель устойчивости лесных фитоценозов // Проблемы устойчивости биологических систем : тезисы докл. Всесоюзной школы, 15-20 октября 1990 г., Севастополь. – Харьков : Изд-во ХВВКИУРВ, 1990. – С. 216-218.
5. Работнов Т.А. Определение возрастного состава популяций видов в сообществе / Т.А. Работнов // Полевая геоботаника : сб. науч. тр. – М.-Л. : Изд-во "Наука", 1964. – Т. 3. – С. 132-145.
6. Смирнова О.В. Популяционная концепция в биогеоценологии / О.В. Смирнова, Л.Б. Заугольнова, Р.В. Попадюк // Журнал общества биологии : сб. науч. тр. – 1993. – Т. 54, № 4. – С. 438-448.
7. Уранов А.А. Классификация и основные черты развития популяций многолетних растений / А.А. Уранов, О.В. Смирнова // Бюллетень МОИП. Отд. биол. – 1969. – Т. 74, вып. 1. – С. 119-134.
8. Уранов А.А. Возрастной спектр фитоценопопуляций как функция времени и энергетических волновых процессов / А.А. Уранов // Научные доклады ВШ. Биол. науки. – 1975. – № 2. – С. 7-34.
9. Злобин Ю.А. Принципы и методы изучения ценоценологических популяций растений / Ю.А. Злобин. – Казань : Изд-во Казан. ун-та, 1989. – 146 с.
10. Алексеев А.С. Размерная структура популяций древесных растений – основные типы, механизм формирования и использование в теоретическом популяционном анализе / А.С. Алексеев // Журнал общества биологии : сб. науч. тр. – 1993. – Т. 54. – № 4. – С. 449-461.
11. Ермакова Н.М. Жизненность ценопопуляций и методы ее определения / Н.М. Ермакова // Ценопопуляции растений (основные понятия и структура) : сб. науч. тр. – М. : Изд-во "Наука", 1976. – С. 92-105.
12. Шеляг-Сосонко Ю.Р. География растительного покрова Украины : монография / Ю.Р. Шеляг-Сосонко, В.В. Осычнюк, Т.Л. Андриенко. – К. : Изд-во "Наук. думка", 1982. – 288 с.
13. Бельгард А.Л. Степное лесоведение / А.Л. Бельгард. – М. : Изд-во "Лесн. пром-сть", 1971. – 336 с.
14. Яковлева-Носарь С.О. Стан ценопопуляций *Quercus robur* L. байраків порожистої частини Дніпра за умов рекреації / С.О. Яковлева-Носарь, Ю.В. Тетельбаум, В.П. Бессонова // Вісник Запорізького національного ун-ту : зб. наук. статей. – Сер.: Фізико-математичні науки. Біологічні науки. – Запоріжжя : Вид-во Запорізького НУ, 2005. – С. 181-187.

Зайцева И.А., Бессонова В.П., Ткач В.В. Структура ценопопуляций *Ulmus carpinifolia* Rupp. ex Suckow і *U. laevis* Pall. острова Хортиця

Исследованы структура и показатели жизнестойкости ценопопуляций *Ulmus carpinifolia* и *Ulmus laevis* двух байрачных лесов острова Хортица. Отмечено старение ценопопуляций *U. carpinifolia* и *U. laevis*, у особей которых выявлены сравнительно низкие баллы жизнестойкости и продуктивности, что в условиях неконтролируемой рекреации может привести к их окончательной деградации. Пространственную структуру популяций *U. carpinifolia* и *U. laevis* в байрачном лесу можно отнести к диффузному типу, хотя скопления особей прегенеративной фракции имеют локализованный характер.

Ключевые слова: байрачный лес, ценопопуляция, *Ulmus carpinifolia*, *Ulmus laevis*, возрастное состояние ценопопуляции, размерный спектр ценопопуляции, жизнестойкость, рекреация.

Zaytseva I.A., Bessonova V.P., Tkach V.V. Structure of *Ulmus carpinifolia* Rupp. ex Suckow and *U. laevis* Pall. Coenopopulations of Khortytsia Island

The structure and indicators of viability of the *Ulmus carpinifolia* and *Ulmus laevis* coenopopulations of the two ravine forests that are on Khortytsia Island were investigated. It was marked by aging *U. carpinifolia* and *U. laevis* populations, in separate species of which relatively low scores of vitality and productivity are observed that in terms of uncontrolled recreation can lead to their final degradation. The spatial structure of *U. carpinifolia* and *U. laevis* populations in ravine forest can be attributed to the diffusion type, although clusters of the pregenerative plants are localized.

Keywords: ravine forest, coenopopulation, *Ulmus carpinifolia*, *Ulmus laevis*, age state of coenopopulations, dimensional spectrum of coenopopulations, vitality, recreation.

УДК 630*[174.754+165]

Докторант М.М. Лісовий¹, канд. с.-г. наук –
НЛТУ України, м. Львів

ОСОБЛИВОСТІ АВТОВЕГЕТАТИВНОГО РОЗМНОЖЕННЯ ДЕКОРАТИВНИХ ФОРМ *THUJA OCCIDENTALIS* L.

Наведено характеристику найпоширеніших в озелененні декоративних форм *Thuja occidentalis* L. Представлено характеристику проведених експериментальних досліджень з вегетативного розмноження живцюванням таких декоративних форм досліджуваного виду: 'Aurea', 'Smaragd', 'Bodmeri', 'Danica nana' та 'Elegantissima' із застосуванням трьох найбільш популярних комерційних стимуляторів укорінення. Детально описано використану методику досліджень: терміни заготівлі живців та проведення експериментів, види застосованих стимуляторів і тип ґрунтового субстрату. Узагальнено, проаналізовано та наведено отримані результати.

Ключові слова: *Thuja occidentalis* L., декоративна форма, стимулятор укорінення, розмноження, живець.

На сьогодні одним із найпопулярніших видів у озелененні, як комунальному так і приватному, є *Thuja occidentalis* L. ("життєве дерево"), яка відома у Європі ще з 1545 р. Також цей вид широко культивують по всій Європі та в Україні зокрема, де він з'явився наприкінці XVIII ст. [4-5, 8].

Досліджуваний вид (типової форми) – вічнозелене дерево або чагарник, який в умовах природного ареалу, як зазначає низка авторів, може сягати висоти до 30 м [4-6, 12-13] із вузькоконічною кроною та галуженням гілок у горизонтальній площині. Кора товщиною 0,5-1 см, від червонуватого до сіро-коричневого кольору, дрібнотріщинувата, волокниста, злущується тонкими пасмами [3-7]. Велике формове різноманіття туї західної дає змогу широко використовувати її в садово-паркових композиціях як регулярного, так і пейзажного планування [8]. У літературі описано низку морфологічних форм туї західної, які можна класифікувати таким чином [2-6, 9-14].

За габітусом крони: 'Columna' – дерево із густою вузькою колоноподібною формою крони та короткими гілками, які відходять від стовбура практично

¹ Наук. консультант: проф. М.М. Гузь, д-р с.-г. наук

під кутом 90°. Це повільноростуча форма, яка може сягати висоти до 10 м із діаметром крони до 1,5 м; 'Malopuana' – має колоноподібну крону із загостреною вершиною. Висота у дорослому віці становить 8-10 м. Стовбур густо вкритий короткими пагонами; 'Holmstrup' – невелике дерево, що відрізняється щільною широкою колоноподібною формою крони; 'Brabant' – форма із колоноподібною кроною, яка характеризується дуже швидким ростом; 'Rosenthalii' – деревце із колоноподібною кроною; 'Fastigiata' ('Stricta') – одна із найпоширеніших декоративних форм туї західної із широкою пірамідальною формою крони. У дорослому віці досягає до висоти 10 м. Хвоя від світло- до темно-зеленого забарвлення, яка, на відміну від багатьох форм, зберігає забарвлення взимку; 'Douglasii pyramidalis' – із щільною вузькою пірамідальною формою крони, досягає до 3-4 м у висоту; 'Viridis' – низкорослий, компактний чагарник із вузькою пірамідальною кроною; 'Ellwangeriana' – із широкою пірамідальною формою крони, висотою до 3-5 м; 'Theodonensis' – дерево з пишною, широкою пірамідальною кроною; 'Wareana' – невелике дерево або чагарник із густим розміщенням гілок, потужною пірамідальною кроною та пружними, широкими і вілоподібними гілками; 'Asplenifolia' – чагарник зі широкою пірамідальною кроною та папоротеподібними гілками; 'Filiformis' – крона густа пірамідальна, із довгими звислими ниткоподібними пагонами; 'Recurvata' – чагарник пірамідальної форми із густими гілками та зігнутими і покрученими кінцями пагонів; 'Ellwangeriana' – широка пірамідальна форма крони, переважно із багатьма вершинами; 'Robusta' – крона щільна конусоподібної форми; 'Pendula' – із плакучою формою крони; 'Ohlendorffii' – дерево до 15 м висотою із звислими нитчастими пагонами; 'Wagneriana' – невисоке дерево з овальною формою крони; 'Globosa' – крона куляста, компактна, діаметром до 1,5 м; 'Globosa nana' – чагарник схожий на попередню форму, але набагато нижчий – до 0,5 м висотою; 'Cristata' – чагарник подушкоподібної форми; 'Plicata' – із округлою формою крони; 'Hilside' – компактний чагарник з овальною витягнутою формою крони; 'Woodwardii' – невисокий густий чагарник кулястої форми; 'Brobek's Tower' – низкорослий чагарник із вузькою, витягнутою формою крони; 'Recurvata nana' – невисока карликова форма; 'Ericoides' – карликова форма із широкою пірамідальною кроною та тонкими гілками; 'Compacta' – чагарник висотою до 3 м із щільною кроною овальної форми; 'Stolwijk' – карликовий чагарник, який у молодому віці куполоподібний, пізніше – нагадує асиметричний конус; 'Globosa Compacta' – карликова, кулеподібна форма; 'Fillicoides' – карликовий чагарник із розлогою кроною та папоротеподібними пагонами; 'Umbraculifera' – карликова форма висотою до 0,9 м із округлою кроною та парасолеподібною верхівкою; 'Plicata pigmaea' – чагарник із кроною овальної форми та вілоподібними гілками.

За кольором хвої: 'Lutea' – із хвоєю зеленкувато-жовтого кольору, яскравість забарвлення якої змінюється протягом року; 'Aurea' – із хвоєю жовто-зеленого кольору; 'Aureospicata' – із хвоєю золотисто-облямованого кольору на кінцях; 'Aurea-variegata' – форма із рівномірним золотисто-плямистим забарвленням хвої; 'Semper aurea' – чагарник із золотистою хвоєю, який вирізняється швидким ростом; 'Lutescens' – із хвоєю світло-або темно-жовтого забарвлення; 'Yellow Ribbon' – одна з найбільш декоративних форм туї із золотистим забар-

вленням хвої; 'Alba' – форма із пагонами білого кольору на кінцях, особливо у молодих рослин; 'Variegata' – із хвоєю, яка на кінцях пагонів білого кольору; 'Albospica' – чагарник із хвоєю біло-строкатого кольору.

За комбінованими ознаками: 'Riversii' – із пірамідальною формою крони та хвоєю жовто-зеленого кольору; 'Amber Glow' – карликовий чагарник кулеподібної форми із яскраво-жовтою хвоєю; 'Vervaeana' – чагарник із широкою пірамідальною кроною, тонкими пагонами та жовтою влітку і золотисто-бронзовою взимку хвоєю; 'Recurvata argenteo-variegata' – форма із спіралеподібною кроною та хвоєю жовто-білого кольору; 'Smaragd Light' – компактна пірамідальна форма крони. Хвоя від яскраво-зеленого кольору при основі, до жовтого на кінцях гілок; 'Rheingold' – чагарник кулястої форми, який сягає близько 3 м у висоту. Хвоя має яскраве золотисто-жовте забарвлення, взимку коричневе; 'Ellwangeriana aurea' – широка пірамідальна форма крони із золотистою хвоєю; 'Columbia' – крона колоноподібна, хвоя сріблясто-строката; 'Pendula glauca' – деревце із плакучою формою крони та сизо-зеленою хвоєю; 'Aureo spicata' – дерево із вузькою конусоподібною кроною. Кінці молодих паростків мають золотисте забарвлення; 'Aureoscens' – відрізняється стрункою колоноподібною формою крони та жовтим забарвленням пагонів, особливо молодих паростків; 'Europe Gold' – форма крони вузько-конічна, хвоя золотисто-жовтого кольору; 'Frieslandia' – форма схожа на *Thuja occidentalis* 'Brabant', але щільніша, з широкою колоноподібною кроною і яскраво-зеленим забарвленням хвої; 'Hoveyi' – крона правильної кулястої форми із світло-зеленою хвоєю; 'Lutea nana' – карликова форма із жовтою хвоєю; 'Filips Magic Moment' – форма із колоноподібною кроною та хвоєю жовтого забарвлення; 'Golden Globe' – кулеподібний чагарник із хвоєю жовтого забарвлення; 'Hoseri' – чагарник кулеподібної форми, з темно-зеленою хвоєю, який сягає у висоту 0,5 м; 'Golden Tuffet' – карликова куляста форма заввишки до 0,6 м із хвоєю жовтуватого кольору [2-6, 9-14].

Ознайомившись із ринком та асортиментом декоративного садивного матеріалу, який реалізується у спеціалізованих садових центрах України, стало відомо, що морфологічні форми досліджуваного виду користуються дуже великим попитом, незважаючи на те, що вартість цих рослин є досить високою [15-16]. Враховуючи наведене вище, можна зробити висновок про актуальність удосконалення способів розмноження декоративних форм туї західної.

Мета роботи – удосконалення методики розмноження декоративних форм досліджуваного виду автовегетативним способом (живцюванням): підбір оптимальних термінів заготівлі живців та проведення живцювання; визначення впливу найпоширеніших комерційних стимуляторів укорінення на ризогенез досліджуваних форм *Thuja occidentalis* L.

Об'єкти проведених досліджень – декоративні форми *Thuja occidentalis* L., які найпоширеніші в озелененні території різного функціонального призначення: 'Aurea', 'Smaragd', 'Bodmeri', 'Danica nana' та 'Elegantissima' (рис. 1).

Для розмноження досліджуваних форм туї західної обрано живцювання, оскільки цей спосіб ґрунтується на явищі тотипотентності, що дає змогу отримати потомство генетично ідентичне до материнської рослини. Досліди з розмноження декоративних форм туї західної живцюванням проведено на терито-

рії декоративного розсадника Державного ботанічного саду НЛТУ України (Львів) за загальноприйнятими методиками [1].

Рис. 1. Маточні рослини туї західної, використані у дослідженнях: а) 'Aurea', б) 'Smaragd', в) 'Bodmeri', г) 'Danica nana', д) 'Elegantissima'

Як маточки використано молоді рослини (віком 4-6 років), що забезпечує кращі результати [1]. Із досліджуваних форм заготовляли здерев'янілі (зимові) та зелені (літні) стеблові живці із "п'яткою" (рис. 2, 3), на яких вкорочували листові пластини приблизно наполовину (видаляючи хвою з нижньої частини живця) з метою запобігання дефіциту вологи. Пікірування зимових живців виконували у першій половині березня, а літніх – у липні.

Для пришвидшення укорінення застосовано комерційні стимулятори росту, які є найбільш поширеними та популярними у торговельних мережах: "Гетероауксин" ("Техноекспорт"), "Гетероауксин Супер" ("Фармбиомед"), "Корневін" ("Агросинтез"), які застосовували відповідно до їх інструкцій, та звичайну водопровідну воду для контролю. Варто зазначити, що два перші стимулятори мають однакову діючу речовину, але випускають їх у вигляді таблеток і порошку та різні виробники (табл. 1). У кожному варіанті досліду, з метою отримання достовірних даних, використовували по 50 живців кожної досліджуваної декоративної форми.

Табл. 1. Застосовані стимулятори укорінення

Варіант досліду	Стимулятор	Форма випуску стимулятора	Діюча речовина
1	"Гетероауксин"	таблетка	індоліл-3-оцтова кислота
2	"Гетероауксин Супер"	порошок	індоліл-3-оцтова кислота
3	"Корневін"	порошок	індолілмасляна кислота
4	Вода (контроль)	-	-

Через 40-50 днів після пікірування у зимових і літніх живців спостережено утворення калюсу (рис. 2), а через 2-2,5 місяці – коренеутворення (рис. 3), яке було неоднаковим для різних живців (табл. 2).

Отримані результати досліджень свідчать, що для відтворення декоративних форм туї західної живцюванням найкраще використовувати здерев'янілі живці, оброблені стимулятором "Гетероауксин Супер" (див. табл. 2), де спостережено укорінення 86-92 % для відповідних декоративних форм. Внаслідок живцювання зеленими живцями отримано дещо нижчі результати у всіх варіантах досліду. Тут найкращим можна вважати стимулятор "Корневін", внаслідок застосування якого отримали від 66 до 82 % укорінених живців.

Рис. 2. Утворення калюсу на живці Thuja occidentalis L.

Рис. 3. Утворення корінців на живці Thuja occidentalis L.

Табл. 2. Результати укорінення живців туї західної

Досліджувана форма	Застосований стимулятор			
	"Гетероауксин"	"Гетероауксин Супер"	"Корневін"	Вода
Прижилося, шт./%				
Здерев'янілі живці				
'Aurea'	35/70	43/86	31/62	24/48
'Smaragd'	43/86	46/92	34/68	22/44
'Bodmeri'	39/78	45/90	31/62	31/62
'Danica nana'	40/80	46/90	33/66	28/56
'Elegantissima'	38/76	44/88	32/64	22/44
Зелені живці				
'Aurea'	28/56	25/50	34/68	12/24
'Smaragd'	31/62	29/58	41/82	20/40
'Bodmeri'	30/60	27/54	40/80	8/16
'Danica nana'	23/46	21/41	39/78	11/22
'Elegantissima'	29/58	26/52	33/66	9/18

Отримані результати вегетативного розмноження живцюванням досліджуваних декоративних форм туї західної свідчать, що використання здерев'янілих живців, оброблених стимулятором "Гетероауксин Супер", забезпечує найбільший відсоток їх укорінення. При цьому найбільше укорінених зелених живців отримано внаслідок застосування як стимулятор комерційного препарату "Корневін".

Література

- Білоус В.І. Лісова селекція : підручник [для студ. ВНЗ] / В.І. Білоус. – Умань : Уманське видавничо-поліграфічне підприємство, 2003. – 534 с.
- Бродович Т.М. Деревя і чагарники заходу УРСР. Атлас / Т.М. Бродович, М.М. Бродович. – Львів : Вид-во "Вища шк.", 1979. – 251 с.
- Кохно М.А. Дендрофлора України. Дикорослі та культивовані дерева й куші. Голонасінні : довідник / М.А. Кохно, В.І. Гордієнко, Г.С. Захаренко та ін.; за ред. М.А. Кохна, С.І. Кузнецова; НАН України, Нац. бот. сад ім. М.М. Гришка. – К. : Вид-во "Вища шк.", 2001. – 207 с.

4. Заячук В.Я. Дендрология : підручник [для студ. ВНЗ] / В.Я. Заячук. – Львів : Вид-во "Апріорі", 2008. – 656 с.
5. Калініченко О.А. Декоративна дендрология : підручник [для студ. ВНЗ] / О.А. Калініченко. – К. : Вид-во "Вища шк.", 2003. – 199 с.
6. Колесников А.И. Декоративная дендрология / А.И. Колесников. – М. : Изд-во "Лесн. пром-сть", 1974. – 700 с.
7. Крюссман Г. Хвойные породы : пер. с нем. / Г. Крюссман. – М. : Изд-во "Лесн. пром-сть", 1986. – 256 с.
8. Кучерявий В.П. Озеленення населених місць : підручник [для студ. ВНЗ] / В.П. Кучерявий. – Львів : Вид-во "Світ", 2005. – 456 с.
9. Кучерявий В.С. Туя та її форми у садово-паркових насадженнях Львова / В.С. Кучерявий // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.1. – С. 56-60.
10. Кучерявий В.С. Аутоекологічні особливості інтродукції туї західної (*Thuja occidentalis* L.) у різних кліматичних зонах / В.С. Кучерявий // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.1. – С. 112-118.
11. Лісовий М.М. Поліморфізм туї західної / М.М. Лісовий, Л.В. Михацька // Захист навколишнього середовища. Збалансоване природокористування : матер. п'ятої студ. наук.-практ. конф., м. Львів, Україна, 2012. – Львів : Вид-во ДУОНС. – С. 69-71.
12. Осипов В.Е. Туя / В.Е. Осипов. – М. : Изд-во "Лесн. пром-сть", 1988. – 72 с.
13. Шовган А.Д. Дендрология : навч. посібн. [для студ. ВНЗ] / А.Д. Шовган. – Львів : Вид-во УкрДЛТУ, 2001. – 152 с.
14. Энциклопедия декоративных садовых растений. [Электронный ресурс]. – Доступный с <http://flower.onego.ru/>
15. Садовый центр Садко. [Электронный ресурс]. – Доступный з [http://sadco.com.ua/ua/dekorativni_roslini/tuja_smaragd_\(smaragd\).html](http://sadco.com.ua/ua/dekorativni_roslini/tuja_smaragd_(smaragd).html)
16. Галсад. [Электронный ресурс]. – Доступный з <http://galsad.com.ua/goods.php/hvoyni-rosliny/>

Лисовий Н.Н. Особенности автовегетативного размножения декоративных форм *Thuja occidentalis* L.

Приведена краткая характеристика наиболее распространенных в садово-парковом хозяйстве декоративных форм *Thuja occidentalis* L. Представлена характеристика проведенных экспериментальных исследований по вегетативному размножению черенкованием следующих декоративных форм исследуемого вида: 'Aurea', 'Smaragd', 'Bodmeri', 'Danica nana' и 'Elegantissima' с применением трех наиболее популярных коммерческих стимуляторов укоренения. Подробно описана использованная методика исследований: сроки заготовки черенков и проведения экспериментов, виды примененных стимуляторов и тип почвенного субстрата. Обобщены, проанализированы и приведены полученные результаты.

Ключевые слова: *Thuja occidentalis* L., декоративная форма, стимулятор укоренения, размножение, черенок.

Lisoviy M.M. Some Features of Autovegetative Reproduction of Decorative Forms of *Thuja Occidentalis* L.

The most common in gardening decorative forms of *Thuja occidentalis* L. are analysed. Characterization of conducted experimental research on vegetative reproduction by cuttings of the studied species of such decorative forms as 'Aurea', 'Smaragd', 'Bodmeri', 'Danica nana' and 'Elegantissima' using the three most popular commercial rooting stimulants is presented. The research methods used are described in detail. A biological characteristic of *Thuja occidentalis* L. is briefly depicted. The ways of its use in landscape gardening art are also presented. The relevance of the studies is formulated. The results obtained in conducted researches show that for the propagation of decorative forms of the *Thuja occidentalis* L. by cuttings, the best ones to be used are winter cuttings which are treated with "Heteroauxin Super" stimulant which provided 86-92 % of rooting of corresponding decorative forms. During reproduction by green cuttings we received somewhat lower results in all variants of the experiment. The best considered stimulant is "Kornevin" by which from 66 to 82 % of rooted cuttings are received.

Keywords: *Thuja occidentalis* L., decorative form, rooting stimulator, reproduction, cutting.

УДК 630*116/.17:582.47(477.41)

Аспір. М.О. Лакида¹ –

НУ біоресурсів і природокористування України, м. Київ

ОЦІНЮВАННЯ ТИПОЛОГІЧНОГО АСПЕКТУ ВЕДЕННЯ ГОСПОДАРСТВА НА ТЕРИТОРІЇ ДЕРЖАВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ "РЕЗИДЕНЦІЯ "ЗАЛІССЯ"

За результатами аналізу лісовпорядкувального матеріалу із бази даних "Лісовий фонд України" оцінено типологічну структуру лісів Державної організації "Резиденція "Залісся". Проаналізовано основні типи лісу з переважанням таких деревних видів: сосна звичайна, дуб звичайний, береза повисла, вільха чорна тощо. Виконано групування за такими показниками: трюфотопи, гіротопи, групи віку, типи лісу та класи бонітету. Сформульовано висновок щодо проведення діяльності з урахуванням типологічних особливостей.

Ключові слова: лісові ділянки, вкриті лісовою рослинністю; тип лісу; тип лісорослинних умов; трюфотоп; породна структура.

Серед сучасних проблем ведення лісового господарства дедалі частіше постає питання щодо підвищення ефективності використання земель лісового фонду, якого можна досягнути шляхом ведення діяльності на системній основі. Багатокітковий досвід господарювання у лісі свідчить, що тільки ґрунтуючись на аналізі лісорослинних умов, вивченні едафічних та екологічних показників довкілля і підборі під них видового складу деревних порід, з наступним використанням відповідних технологій та способів створення і формування лісостанів, можливе вирощування високопродуктивних біологічно стійких лісів та безперервне невиснажливе користування лісами [5, 6, 10]. Тому лісова типологія, насамперед, є інструментом для систематизації та впорядкування лісогосподарських заходів, які мають за мету не тільки отримання деревини, а й збереження екологічних властивостей лісу. Ведення господарства на типологічній основі, на думку багатьох вчених [9, 11], є чи не основною умовою для успішного вирішення поставлених завдань та забезпечення сталого розвитку лісової галузі.

Ліси Державної організації "Резиденція "Залісся", загальна площа лісового фонду якої становить 14845 га, відносять до особливо цінних лісових масивів, оскільки вони слугують місцем збереження та відтворення рідкісної флори і фауни (у зв'язку з цим не використовуються з рекреаційною метою), а також відіграють важливу роль у підтриманні екологічної рівноваги прилеглих територій. Типологічну характеристику лісів Полісся, до області якого належить регіон досліджень за лісогосподарським районуванням, ґрунтовно описано у працях багатьох вчених, серед яких Є.В. Алексєєв [1], С.А. Генсірук [3], П.С. Погребняк [11], В.П. Ткач [9] та ін.

Мета роботи полягає у дослідженні лісівничо-таксаційних особливостей деревостанів, які зростають у різних лісотипологічних умовах.

Матеріали та методика досліджень. Для аналізу типологічної структури лісів ДО "Резиденція "Залісся" використано дані їх лісівничо-таксаційної характеристики, отримані з банку даних "Лісовий фонд України" Українського державного проектного лісовпорядного виробничого об'єднання "УКРДЕР-

¹ Наук. керівник: доц. Р.Д. Васишин, д-р с.-г. наук